

Křest sv. Vladimíra

Karel Havlíček Borovský

Obsah

PERUN A VLADIMÍR.....	- 4 -
HOSPODÁŘSTVÍ.....	- 9 -
VOJENSKÝ SOUD	- 14 -
TESTAMENT PERUNŮV	- 18 -
BEZBOŽNOST V RUSÍCH	- 21 -
AUDIENCE.....	- 25 -
MINISTERSKÁ RADA	- 29 -
KAMARILA	- 34 -
JEZOVITSKÝ MARŠ.....	- 38 -
KONKURS	- 41 -
[...]......	- 43 -
VÍRA MUSLIMSKÁ.....	- 44 -
VÍRA ŽIDOVSKÁ	- 50 -
VÍRA KATOLICKÁ	- 55 -
VÍRA AMERICKÁ	- 60 -
VÍRA ŘECKÁ	- 65 -
TAJNÁ VÝPRAVA	- 70 -
CESTOVNÍ ZPRAVA	- 74 -
VASILOVY RADY	- 80 -
KŘEST	- 86 -
DOSLOV.....	- 92 -
Poznámka k textu.....	- 97 -

ZPĚV PRVNÍ

PERUN A VLADIMÍR

Vladimír cár na svůj svátek,
když seděl na trůnu,
poslal drába s vyřízením
k bohovi Perunu.

„Hřmi, Perune, na můj svátek
místo kanonády,
škoda prachu, dost ho padne
v bitvách u armády.

Hřmi, Perune, na můj svátek
místo kanonády,
pak si přijdi se mnou vypít
šálek čokolády.“ —

Pan dráb přišel k Perunovic,
zatloukl na vrata,
děvečky se hnedle zeptal:
„Doma-li pantáta?“

„Doma, doma, pane drábe,
ve veliké chatě,
sedí s jehlou na pekýlku,
zašívá si katě.“

„Vzkazuje vás, pantatínku,
car náš pozdravovat,
máte prej mu k tomu svátku
drobet zabubnovat.“

Jak to přeslech tatík Perun,
hnedle čelo svraštil,
skočil s kamen na lavici,
kaťmi o zem praštil:

„Ráděj pásat husy ve vsi,
po bahnách se ploužit,
než u toho Vladimíra
zde za boha sloužit!

Málo platu, služba těžká,
nikdy konec práce,
ještě bych mu měl vyvádět
ve svátek regrace?

Tuhle při poslední bouřce,
při té blýskavici,
beztoho jsem si propálil
celou nohavici!

Málo platu, málo športlí,
málo deputátu!
Nemohu si špendýrovat
oleje k salátu!

Pečínku jenom ve svátek,
vodu musím pít,
sotva jsem se na tu službu
mohl oženiti.

Beztoho mne větším dílem
živí jen kondice,
študentům hodiny dávat
musím ve fysice.

Kdyby od selek nekáplo
trochu akcidence,
ani v neděli bych nemoh
přičuchnout k pálenice!

Pro nic za nic robotovat —
nevěděl bych věru,
na tu jeho čokoládu,
že mu na ni seru!

Cár necár, svátek nesvátek,
že mi všechno rovno,
ne a ne a nebudu hřmít,
co z toho mám? Hovno!“

Dráb stál celý zkoprnělý
jako kapr v žitě:
„Pamatujte se, pantáto,
copak to mluvíte?

Já jsem taky jen služebník,
každý zná své meze,
kdybych to vyřídil cáru,
co se na vás sveze?“

Ale Perun, jak byl v ráži,
sáhnul pod lavici
a vytáh na pana drába
tu svou hromovnici.

Dráb se dlouho nezdržoval,
hledal honem díru
a hned běžel jak s keserem
k cáru Vladimíru.

„Jdu Vašemu Veličenstvu
slušně vomeldovat,
že se to, co mluvil Perun,
stydím opakovat.

Nechce hřmít a osopil se
na mne jak na čubu,
nectně s Vaším Veličenstvem
vypláchnul si hubu.

Ať si tu svou čokoládu
cár prej sám sežere,
a že on na celou službu
s odpuštěním sere;

že je cárův svátek a prd
s odpuštěním rovno,
že je mu po celém cáru
s odpuštěním hovno!"

Jak uslyšel Vladimír cár
tohle grobiánstvo,
plivnul na zem, zasakroval,
a s ním všechno panstvo.

Poslal čtyry policajty
k bohovi Perunu:
„Přiveďte ho, grobiána,
ku cárskému trůnu!"

A když vyšli policajti,
pískl na ně oknem:
„Hej, nechte to až do zejtrka,
my v suchu nezmoknem.

Nebudu si s grobiánem
dneska kazit svátek,
však mu zejtra uši natřem,
vraťte se nazpátek.

Však my se ho o ty jeho
hromy neprosíme,
pokud máme své kanony,
sami si zahřmíme!“

Poslal flügel-adjutanta
pro dvě baterie,
ať bouchají při tabuli,
když se zdraví pije.

Jedli, pili, hodovali,
hrály jim muziky,
ministři si popouštěli
u kalhot knoflíky.

Pili pivo, pili víno,
jedli z masa, z těsta,
nejednomu oficíru
pukla z toho vesta.

Vejskali a tancovali
okolo pilířů,
bim! bam! bum! špunty lítaly
z flašek a z moždírů.

Kdo při tom byl, ten se opil,
blaze, braši, tomu!
v noci je pak s výslužkami
roznášeli domů.

Konec prvního zpěvu.

ZPĚV DRUHÝ

HOSPODÁŘSTVÍ

Jedna hora vysoká je
a druhá je nízká,
kdo nemá své muzikanty,
na hubu si píská.

Když hýřili, stolovali
u císařského dvoru,
ten celý den byl bůh Perun
v mrzutém humoru.

„Kdo jaktěživ bohem nebyl,
zkusil ještě málo,
není to tak lehký život,
jako by se zdálo.

Ráno vstane, do snídaně
musí rosou kropit,
měsíčka zavřít do chlívka,
potom v slunci topit.

Dříve čerty, noční duchy
strčit do pytlíka
a hvězdičky puť-ťu-ťu-ťu
svolat do kurníka.

Každý ptáček, každý brouček,
slon až do komára
má hned ráno nasypáno
z božího špejchara.

A když potom lidi vstanou,
to je teprv správa!
Někdy nevím samým křikem,
kde mi stojí hlava.

Ten, kdo nikdy neměl v uchu
vosy a brabence,
neví, co je Perunova
ranní audience.

To je křiku a modlení,
až mne uši brní:
ten zpívá, ten šepce, vzdychá,
ten zas žalmy frní.

A co všechno na mně chtějí,
nelze vyjmenovat,
zbláznil bych se, kdybych si to
měl jen pamatovat.

Ten chce zdraví, ta chce děti,
ten nemá co jísti,
ti zas, abych nedovolil
ve fabrikách přísti.

Ten mne prosí, bych mu hlídal
louky a osení,
ten zas chce, abych pomáhal
krávě při telení.

Ten chce zimu, ten chce teplo,
ten zas časy jiné,
jeden chce mít žito drahé
a druhý laciné.

Jeden sedlák prosí o dešť,
zasíl kousek lenu;
druhý prosí hezké časy,
by měl sucho k senu.

Že jsem stvořil staré báby,
to mne nejvíc mrzí,
nepřestanou-li mne soužit,
zahladím je brzy.

Hrom ať do nich! Abych neklel,
zdržet se nemohu!
Když jí koza málo dojí,
běží k pánu bohu.

Sám se žádný starat nechce,
za všechno se modlí,
jako by měl každý boha
jen pro své pohodlí.

Tomu sušit, tomu močit,
tomu pole hnojit,
dřív si, prase, zdraví zkazil,
potom ho mám zhojit!

Ta mne moří ve dne, v noci,
ráda by se vdala,
ten se modlí, by Morena
jeho ženu vzala.

Ten chce výhru z loterie,
špendáže mi nosí,
a co jsou asekurace,
též o oheň prosí!

Ó vy šelmy, kdybych nebyl
příliš dobrotivý,
zmačkal bych vás na povidla
jako zhnílé slívy!“ – –

Šňup si zlostí halického,
jak z hmoždíře kýchnul:
to zahřmělo, zablejsklo se,
dešť na zem vyšpláchnul.

Věru, Vašku, bohem býti,
to žádný špás není;
Brixen, ten je proti tomu
ještě vyrazení! –

Pozdě v noci, když utich svět
a lid přestal bouřit,
chtěl si Perun usoužený
dýmčičku vykouřit.

Když si Širas tumbekia
cpal do nargilie,
tu mu začla Perunice
držet litanie.

„Však jsem já dobře slyšela
za dveřmi skrz škvíru,
co jsi vzkázal po drábovi
cáru Vladimíru.

Nezačínej si jen s cárem,
to já pořád říkám,
že to se svou oposicí
nepřivedeš nikam.

Každému do očí řekneš,
co máš na jazyku,
a děláš si nepřátele,
nemáš politiku.“

A když žena po celý den
bručí jen a štěká,
ach, to musí z kůže vyhnat
boha i člověka!

Och Perune, Perunečku,
lituju tě tuze:
zejtra na tě teprv čeká
přežalostná chůze!

Oj, Perune přenešťastný,
kam jsi myslil, brachu,
hanět cára, svého pána,
a to beze strachu?

Oj, Perune, kam jsi myslil,
přenešťastné bůže?
Utec, utec, jak tě chytanou,
nic ti nepomůže!

Konec druhého zpěvu.

ZPĚV TŘETÍ

VOJENSKÝ SOUD

Bože, kýž jsem policajtem,
to je vyražení,
koho chce, toho si chytne
a dá do vězení.

Každý si ho musí vážit;
kdo naň zaškaredí,
pro urážku policajta
ve štokhauzu sedí.

Ctěte, hoši, policajty!
Ouvej, jak to bolí!
Stát vyplácí krejčím metlou,
ale ševcům holí.

Slyšte, lidi, pro výstrahu
mé smutné zpívání,
že se proti policajtům
sám bůh neubrání.

Už ho vedou svázaného,
všechno ve mně hrká!
Dva ho táhnou za rameno,
jeden vzadu strká.

„Jenom mne po humnech ved'te,
však já s vámi puďu,
nedělejte mi ve městě
veřejnou ostudu!“

Ale na humnech u strouhy
paní Perunice
zapírala Perunátku
něco na sukniče.

Jak poznala svého pána,
hned se s hrozným křikem
na pochopy obořila
mokrým lavičníkem.

Ale Perun, dobrotisko,
sám ji napomíná:
„Schovej, ženo, meč do pochvy,
přišla má hodina!“ –

Policajti s Perunicí
na humnech se vadí,
u dvora se zákoníci
o Peruna radí.

A již Perun upoutaný
v šatlavě nocuje:
juristům se z paragrafů
žádný nešikuje.

Neboť ten, kdo zákony d'ál,
neměl ani zdání,
že cár vezme někdy boha
do vyšetřování.

Ráno přišla apelace
k caru celá bledá,
že se proti Perunovi
zákon najít nedá.

Cár se na ně zle osopil,
řek jim, že jsou osli,
poslal hned pro vojenský soud
do kasáren posly.

Vojenský soud, to je samec,
soudí, jen se práší:
on má všechny paragrafy
v jedné patrontaši.

Vojenský soud na civilní
dívá se zvysoka,
nesoudí podle zákonů,
všechno jen od oka.

Vojenský soud má žaludek
zdravý jako štika:
nevinného na komando
stráví jak vinníka.

Vojenský soud z ničeho nic,
jako ňáký tvůrce,
n á l e z p r á v n ě p o t v r z e n ý
měl jako na šňůrce:

Ž e d l e v y š l é p r o k l a m a c e
komandujícího
a d l e „o s t a t n í c h z á k o n ů“
svodu hrdelního

pro urážku první třídy
Jeho Veličenství,
pro vzpouru, nemravné řeči,
pro neposlušenství

Perun bůh jest odsouzený
k provazu dle práva,
že však k utopení v Dněpru
milost se mu dává;

bude ale pro výstrahu
neposlušné chase
vlečen k řece po ulicích
na konském ocase. -

Právě jeden žurnalista
seděl také v díře,
protože se bohu rouhal
a psal proti víře;

soud jej odsoudil, použiv
té příležitosti,
k stejnému trestu s Perunem
kvůli nestrannosti.

Konec třetího zpěvu.

ZPĚV ČTVRTÝ
TESTAMENT PERUNŮV

Poslyšte, milí křesťané,
tu smutnou novinu,
jak dokonal slovanský bůh
poslední hodinu.

Kdo máš tuze měkké srdce,
zacpi sobě uši
a pomodli se Otčenáš
za ubohou duši.

Privázali ho za nohy
na ocas kobyle,
blátem, kamením ho vlekli,
přežalostná chvíle!

Za ním toho novináře,
ouvej, ouvej, ach, ach,
šmejkal po břiše nelidsky
na ocase valach.

Tak je ti cárští katané
ukrutně mučili,
všechny louže po Kyjově
s nimi vysmejčili.

Když jsou je přivlekli k řece
celé plné bláta,
kati je tam utopili
jak slepá štěňata.

Umřeli jsou bez zpovědi
jako lutriáni,
jenom poslední jim dali
blátem pomazání.

Já jsem sice při tom nebyl,
čet jsem to jen v plátku,
který o tom sepsal Nestor
vnukům na památku. —

„Tak to chodí na tom světě,
každou chvíli jinak,
dneska ctí tě za svatého,
zejtra budeš sviňák!

Dnes vám, bozi, vy ubozí,
kadidlo lid pálí;
a zejtra vás jako smetí
v kalužinách válí.

Dělají si nové bohy
dle svého pohodlí,
koho včera oběsili,
k tomu se dnes modlí.

Všechno jest na světě marné
i království boží —
všechno hyne a pomine
jako špatné zboží.

Jenom cáři, samovláda
a takové sloty
potrvají věčně věkův
jak juchtové boty!“

Tak měl Perun, když ho vlekli,
resonýrovati,
slyšel jsem to, a jak koupím,
musím prodávati.

Sám bych si to nevymyslíl,
třeba bych to věděl,
dobře já vím, že bych za to
na Špimberku seděl.

Na Špimberku, na Kufsteině
mnoho pokojíků:
„Bože, zachovej nám krále!“
to je zpěv slavíků. —

Važ si všeho, milý synu,
co na trůně sedí,
na ponížené dušinky
cár milostně hledí.

Kdo ctí cára a je Vávra,
může něčím býti,
kdo nechválí, bude věčně
jenom vodu píti.

Konec čtvrtého zpěvu.

ZPĚV PÁTÝ
BEZBOŽNOST V RUSÍCH

Tak se z maličké příčiny
stala velká mela:
ruský národ neměl boha,
církve ovdověla.

Nám by byla lehká pomoc,
toť je stará vesta!
Teď již umí každý kaplan
dělat bohy z těsta.

Ale – Rusi o těch kumstech
ještě nevěděli,
když si boha utopili,
žádného neměli.

Počali se všichni báti
strašlivých následků,
neb žádný nic takového
neslyšel od předků! –

Ale svět je pořád stejný,
lidé ho nezmění:
plivni si stokrát do moře,
ono se nezpění.

Tak i v Rusku bez Peruna
ve starém pořádku
běžela světská mašina
jak na kolovrátku.

Staří lidé umírali,
děti se rodily,
hodní lidé pracovali
a ochlasti pili.

Hrušky zrály o Jakubě
a na podzim švestky:
když se hodně vypršelo,
bylo zase hezky.

Slunce svítilo jen ve dne,
měsíc jenom v noci:
v letě bylo cáru horko
při vší jeho moci.

Žito se muselo síti,
tráva rostla sama,
šlechta pracovala hubou,
sedláci rukama.

Kdo zaplatil, měl u pánů
všudy dobrou přízeň,
hlad si zaháněli jídlem,
ale pitím žízeň.

Všecky řeky byly mokré
a kamení tvrdé:
chalupnice hubovaly,
že jsou selky hrdé.

Šlechtic neobcoval s mužským
měšťanského rodu:
ale šenkýři míchali
přec do piva vodu.

Mladí lidé pospíchali,
staří šli pomalu:
na každou špetku radosti
přišla špetka žalu.

Kdo měl málo, tomu braly
velké pijavice:
moudrých lidí bylo málo,
ale hloupých více.

Kdo byl taškář za Peruna,
taškařil zas dále:
a kdo byl poctivá duše,
dřen byl neustále.

Neboť svět je pořád stejný,
lidé ho nezmění,
plivni si stokrát do moře,
ono se nezpění.

Tak i v Rusku bez Peruna
ve starém pořádku
běžela světská mašina
jak na kolovrátku.

Ale církevní mašina,
ta se zarazila,
neboť kněžům u pytlíku
zařata jest žila.

Sedlák, ten jest odjakživa
vychytralý kvítek,
hned si z toho utopení
vyhlídl užitek.

Přestali desátky dávat,
také na modlení,
ani štolu, ani na mše,
když prej pánbůh není.

Na ofěry nechodili,
při funusech ticho:
kostelníci mřeli hladem,
kněžům splasklo břicho.

Tu hned tekla krev z obrazů,
děly se zázraky:
čistá panna porodila
čtyry mladé draky.

Báby viděly znamení
na nebi a všude:
prodávaly staré sukně,
že soudný den bude.

Báby viděly znamení
na nebi i v dírách,
slyšely potopu světa
hučet ve všech škvírách.

Po svatbě se narodilo
dítě za čtvrt léta:
kupujte, lidi, měchejře
na potopu světa!

Konec pátého zpěvu.

ZPĚV ŠESTÝ

AUDIENCE

Seděl Vladimír na trůnu
ve své residenci,
dával podle obyčeje
velkou audienci.

Houf ministrů, tajných radů,
dvorních kavalírů,
stáli „Richt euch!“ okolo něj
jak hrušky v špalíru.

Před nimi s ohnutým hřbetem,
s poníženou tváří
klečeli v slušném respektu
páni sekretáři.

Pero v ruce, na knoflíku
ingoust ve flaštičce
a na zádech přivázaný
pytel na petice.

A vzadu si žandarmové,
cárští výplatníci,
přistrojili pro příhodu
dubovou lavici.

A na rovině před trůnem
zkroušeně a tiše
petenti, věrní poddaní,
leželi na břiše.

Tenkrát byla audience
nad obyčej hlučná,
neb se z celé ruské říše
sešla církev tučná.

Totíž popi, diakoni,
kantoři, zvoníci,
biskupi, svíčkové báby,
také kostelníci.

S nimi ostatní drabanti,
hrobaři, kalkanti,
zpěváci a muzikanti,
kluci ministranti. –

Sotva dal tambor znamení,
tak jak se to sluší,
že cár ráčil otevřít
Své Vysoké uši,

všichni boží služebníci
spustili moldánky,
vzdychali a naříkali
jak staré cikánky.

Totíž popi, diákoni,
kantoři, zvoníci,
biskupi, svíčkové báby,
také kostelníci;

s nimi ostatní drabanti,
hrobaři, kalkanti,
zpěváci a muzikanti,
kluci ministranti.

„Co vám chybí?“ táže se cár
pod svým baldachýnem,
oni všichni jedním hrdlem:
„Hynem, pane, hynem!“

Celé popstvo předstoupilo
k císaři s deputací;
jeden držel ve jménu všech
takovou oraci:

„Veliký jest Vladimír císař,
svatá vůle jeho;
kdyžs nám zabil pána boha,
opatř nám jiného!

Nám je pánbůh jako pánbůh,
jenom když je náhý,
abychom jím udrželi
v respektu sedláky.

U těch bude všechna kázeň
brzy dým a pára,
nebudou se mít u koho
modliti za císaře.

Někdo musí nad sedláky
rachotiti hromem:
bez boha neobstojíme,
jen jiného honem!“

Toť se ví, že způsobila
ta argumentace
v Jeho Císařském Veličenstvu
velké alterace.

Mělť jak všichni potentáti
srdce měkké tuze,
nebyl by mohl, chudinka,
zabít ani kůře:

„Milostivé vám, mí věrní,
dávám propuštění:
vaši žádost hodlám vzíti
v zralé uvážení!“

Konec šestého zpěvu.

MINISTERSKÁ RADA

Večír ministři seděli
v tajném kabinetě,
tenkrát byl bůh proti zvyku
první na tapetě.

V hlavní věci byli všichni
stejného mínění:
bez boha se sprostým lidem
není k vydržení.

Ale v dalších podrobnostech
tu mezi dvořany
byly jako skoro všude
dvě rozličné strany.

Nová škola chce jen vždycky
licitace s pachtem;
stará škola zase chválí
služby s deputátem.

Pan ministr vnitřních věcí
pravil: „Páni bratři!
Ohlašme konkurs v novinách,
tak jak se to patří.

Ať se náležitou cestou
hlásí kandidáti,
pak si dle kvalifikace
může cár vybrati.“

Zahraniční ministr prál,
že by dobře bylo,
kdyby se to v cizích listech
taky ohlásilo.

Neboť beztoho že není
při tom obsazení
na žádného domácího
ani pomyšlení.

„Jenom žádného nováčka!
Vždyť jest starších dosti,
dobře renomírovaných,
zvláště v praktičnosti.

Těž se nesmí pro čest země
na pár rublů hledět,
když už jednou o tom budou
cizozemci vědět.“

Ale finanční ministři
špinavá jsou nace,
ten chtěl, aby se veřejná
svedla licitace.

A kdo bude ze všech nejmíň
za svou práci žádat,
tomu se má bez ohledu
tato služba zadat.

Vymínit si však, že z chrámů
všechno stříbro, zlato
bude vždy v pádu potřeby
do mincovny vzato.

Pak ať drží kurs papírů
vždy aspoň al pari –
to je hlavní, a ostatek
všechno láry fáry. –

Staveb ministr připomněl,
by si přispíšili
a zatím něco klášterů
v kasárny změnili,

než se místo zas obsadí;
aby takto círu
aspoň něco zas přirostlo
v tom interkaláru.

Pan ministr práv doložil:
„Moje jest výminka,
by se veřejně v novinách
o tom stala zmínka,

že se nový bůh kontraktně
zavazuje k tomu,
každou falešnou přísahu
trestat porcí hromu.

Neb se teď již každý všivák
řídit chce dle círa,
lhát, přísahat a dělat si
ze soudů kašpara!“

Ministr osvěty divný
plán měl pohotově,
aby se ta božská živnost
ponechala vdově.

Že si může na svou ruku
přibrat tovaryše,
šikovného jezovitu
anebo dervíše.

Že to bude lacinější
a v dobrém pořádku,
neb on sám že jim přispěje
radou na počátku. –

Při tom však byl potutelné
církevní plemeno,
myslil, že to sám povede
na vdovino jméno.

Ministr vojenský pravil:
„Co dovede bůže,
každý starý generál to
taky zastat může.

Zvyklý na subordinací,
bude císař ctíti,
eráru se může přitom
pense ušetřiti.

Ze všech nejlíp by to trefil
maršál Komispetr,
pouštět hrůzu na sedláky,
na to on je metr.

Pro jistotu se mu může
ňáký litteratus,
chlapík v peře vycvičený,
přidati ad latus.

Tak přivedem kněžstvo s vojskem
k jednomu komandu,
zorganisujeme přísněj
tu církevní bandu.“ –

Pan ministr policejní
beze všeho křiku
podal písemně své votum
v zavřeném paklíku.

Policie jako kočky
ráda potmě chodí,
v jasném světle veřejnosti
nerada se brodí.

Ač své votum zapečetil,
přece bych se vsadil,
že uhodnu, co on asi
tajně círu radil.

Jistě zpověď, jezovity,
očistec, latinu,
pokoru a trpělivost
při chlebě a vínu;

kousek nebe na udici
pár volavých svatých,
všechna moc pochází shůry,
pluk čertů rohatých.

Konec sedmého zpěvu.

ZPĚV OSMÝ

KAMARILA

Jako u všech potentátů,
tak i v Rusku byla
mocnější než ministerstvo
dvorní kamarila.

Zachovej nám, Pane Bože,
Frantu Šumavského,
že je každá kamarila
pohlaví ženského.

Vladimír byl ještě k tomu
puncto sexti štvaneč,
jako lev kraloval mužům
a ženským co kanec.

Jednu ženu měl Normanku
a jednu Řekyni,
dvě měl Česky, že jsou hezky,
jednu Bulharyni.

A metresek jako pecek,
tři sta v Bělehradě,
dvě stě v sele Berestově,
tři sta v Vyšehradě.

Ještě kromě těch kasáren
leckdes filiálku:
Kacik v Hessen-Kasslu nemá
tolik kafešálků!

A teď ještě tetky, matky
k nim přiadýrovat,
pak to s jejich zповědníky
multiplicírovat:

Ó, to byla kamarila
jako Čimboraso!
Senát vždycky pohotově
jak u rasa maso.

Ó, to bylo kandidátů,
to bylo protekcí:
tu cár, co jest topit bohy,
dostal teprv lekcí.

Všechny na něj dorážely,
každá jinak mlela,
málem by už byla cáru
hlava zšedivěla. —

Večír, když mu Mates lokaj
přišel zouvat boty,
začal si cár stěžovati
na ty své trampoty.

Starý Mates, ten byl ve všem
cárův hlavní rádce,
ministry i kamarilu
vodil na oprátce.

„Ach! Matýsku, Matýsečku,
hled' mne toho zbavit,
já chudák s těmi ženskými
nic nemohu spravit!“ -

Mates, jak jen cár byl svlečen
a v posteli ležel,
do redakce vládních novin
s botma v ruce běžel.

Tam jim cosi diktýroval
s botama pod paží:
„Nebude-li to tam zejtra,
cár vám vousy zpraží!“ –

Druhý den pak celý Kyjov
divil se nemálo,
když v úřední části novin
velkým písmem stálo:

„V jménu Jeho Veličenstva
cára Vladimíra
na prázdnou prebendu božskou
konkurs se otvírá.

Výminky a bližší zprávy
to kandidátovi
ministerstvo policejní
na doptávku poví.“ – –

Rozběhla se ta novina
v elektrickém letu
na drátěných telegrafech
jako rtuť po světě.

Druhý den již v celém světě
jak na lípě včely
telegrafické depeše
v novinách bzučely. –

V Římě páni kardináli
k Červenému raku
přede mší se scházíují
na skleňku araku.

Pan kardinál Šamšulini
mrsknul jen po oku
do Augsburských všeobecných,
už se dal do skoku!

Dal nalejt Lacrimae Christi,
a to hned do žbánu,
vylousknul žbán a již letěl
přímo k Vatikánu.

Tam hned vrazil do pokoje
a bez zaklepání
vyburcoval tou novinou
papeže ze spaní.

Svatý Otec, jak vyskočil,
ještě byl v košili,
velěl, by se jezovité
do Rus hned strojili.

Dal je všechny k této cestě
na ostro kovati
a marš zvláštní pro ně kázal
zkomponýrovati.

Konec osmého zpěvu.

ZPĚV DEVÁTÝ

JEZOVITSKÝ MARŠ

Te Deum laudamus —
v Kyjově je rámus,

dies irae, dies illa —
nastane tam naše víra.

Te rogamus, audi nos —
ten Vladimír, to je kos!

Gloria in excelsis Deo —
držme my se jeho.

Credo in unum Deum —
naš Bůh je poslušnější nežli Perun,

orate fratres —
naše víra je ponížená jak pes.

Benedictus, qui venit —
málo vědět, mnoho věřit.

Sanctus, sanctus, sanctus —
všem novotářům pardus,

in nomine Domini —
čert aby vzal noviny!

Dignum et iustum est —
starým časům všechna čest!

Dominus vobiscum —
lepší hloupost nežli rozum.

Sancta Dei Genitrix —
zde nám už nevěří nic.

Agnus Dei, qui tollis peccata —
Rusi nám budou věřit jak telata.

Veni Sancte Spiritus —
postěhujem se do Rus,

exaudi nos, Domine —
ať nás to tam nemine,

pleni sunt coeli —
abysme se tam dobře měli,

aequum et salutare —
počkej, ty kaviáre!

Salvátor mundi —
to budou jundy!

In te, Domine, speravi —
žaludek nám dobře tráví,

libera nos a malo —
sedum liber masa málo!

Exaudi, Domine, orationem meam —
sním jelito, když šunku nemám,

ex profundis clamavi ad te, Domine —
když jsem byl ve sklepě na víně,

dona nobis pacem —
s kuchařkami spát chcem,

a porta inferi —
aby lidé nevěděli.

Mea culpa, mea maxima culpa —
kdo neumí dělat zázraky, ten je ťulpa.

Kyrie eleison —
když peníze nejsou.

Et ne nos inducas in tentationem —
když ti dávají, ber honem;

sicut erat in principio et nunc et semper —
nedávej nikomu nic, ale všem ber;

et in saecula saeculorum. Amen.
Nejvíc nám nese ten pekelný plamen.

Konec marše.

ZPĚV DESÁTÝ

KONKURS

Věje vítr černomořský,
trávou v stěpi klátí;
sbíhají se do Kyjova
páni kandidáti.

Věje vítr od západu,
v Kyjově se práší;
každá firma haní jiné,
sama se vynáší. —

Poslal papež dekret z Říma,
pečeť jako talíř:
„Co je po té řecké víře,
nedám za ni halíř!

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
římská církev mezi všemi
nejcírkvovatější!“ —

A carhradský patriarcha,
pečeť jako miska:
„Nevěř tomu, Vladimíre,
co ancikrist píská.

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
řecká církev mezi všemi
nejcírkvovatější!“

A rabínské synedrium
„Šulem, šulem,“ píše,
„nevěř Římu, nevěř Řekům,
drž se jen Mojžiše.

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
židovská je mezi všemi
nejcírkvovatější!“

Také mufti mohamedský
překřičet se nedá:
„Potluč ty psy nevěřící,
uvěř v Muhameda!

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
musulmanská mezi všemi
nejcírkvovatější!“ —

V cářském dvoru na Podolu
psi se o kost hryzli:
také ty ostatní sekty
konkurovat přišly.

Čert zná všechna jejich jména!
Ale jak se ctily,
z toho se ruské hokyně
mnoho naučily.

Tenkrát byly zlaté časy
pro dohazovače,
rozolku pili z krajáčů,
jedli jen koláče.

Proto, že jim v tom konkursu
obchody tak květly,
jmenují se od té doby
také „b o ž í m e t l y“.

[...]

Někdy v pokročilejším stadiu práce si Havlíček sepsal „Plán na Vladimíra“ a tam pod soupis tehdy snad již hotových zpěvů (sedmi) si až na spodní okraj stránky poznamenal: „Bitva rozhodující mezi katolíky a Řeky“, „Křest. Konec. Veselost“. Jako je tu velká mezera mezi zápisem konstituovaných zpěvů a hrubým náznakem zamýšleného závěru, tak se ukazuje i průrva mezi zaměřením Křtu, jak ho dnes známe, a mezi tím, s čím by se nakonec musila satira vyrovnávat. [...] Zatímco až po desátý, nedokončený zpěv směřuje satira svým zobecňujícím smyslem k soudobému absolutismu, v dalším pokračování by nějak musila do sebe zahrnout, co se dobových poměrů netýkalo a co obecné nebylo - anebo by musila k tomu, co bylo jenom a zvláště ruské, nalézt nový, jiný zobecňovací přístup. Nemoc a smrt nedovolily Havlíčkovi překlenout hiát, před nímž se v koncepci Křtu zastavil, a my si ani zdaleka nedovedeme představit, jak by konečné vyznění díla vypadalo [...]

Mojmír Otruba v doslovu ke Křtu svatého Vladimíra, Praha, Odeon 1985, s. 151n.

Zpěv jedenáctý

VÍRA MUSLIMSKÁ

Dumá ministerská rada.
Projednat se má tu,
kdo má první vyslyšen být
z pánů kandidátů.

Až ministr paliv pravil:
„Dejte na má slova.
Nejlepší by pro nás byla
víra Arabova.

Na poušti mu tryská z písku
nafta jako voda.
Když uznáme jeho boha,
levněj nám ji prodá."

Rozhodnuto. Nejdřív hostu
slouží carský harém,
potom mluví o své víře
s ministry a s carem.

Častují ho poklonami,
nejsladšími tóny,
aby mohli vyhandlovat
za naftu kanóny.

„Dík, že první slyšení jste
naší víře dali.
Poznáte, že stojí za to,"
pravil imám Ali.

„Věřícím svým dovoluje
Alah spravedlivý
spát s tolika milenkami,
kolik jich uživí.“

To rád slyšel car s ministry,
samí velcí páni,
že budou mít ve svých slastech
boží požehnání.

Jen ministr vnitra měl zde
jisté pochybnosti,
zda tím příliš nezdivočí
občánkové prostí.

Ministr financí ale
odpověď hned má tu:
„Vždyť ti ani tu svou jednu
neuživí z platu.“

„Za to,“ pokračoval Ali,
„tím se ovšem platí,
že je třeba, ehm, jistě
údy obřezati.“

Odmlčel se chytrý Arab.
Je mu podezřelý,
že se car po jeho slovech
nezatvářil vřele.

Jak to bývá s potentáty
už po dlouhé věky,
v jedněch věcech byl chlap tvrdý,
v jiných zase měkký.

Disidenta někdy praštil,
až krev tekla z nosa.
Zato sám se složil na zem,
když ho píchla vosa.

„Tohle se mi nechce líbit.
Zatracená práce!
Jsme už jaksi příliš staří
na tvé operace.“

Na to Ali: „Milý care,
nejsme přece blázni,
víme, že se s prostým lidem
nekoupáváš v lázni.

Proto tobě a tvým rodným,
vám všem, drazí páni,
postačí jen symbolické
provést obřezání.

Dále nijak nespěchal bych
u lidových davů.
Rázně obřežte jen členy
vzdělaného stavu.“

Tomu všichni potentáti
v duchu se již smáli:
„Počkejte, co na vás přijde,
intelektuáli!“

„Kromě toho naší víry
zásada je svatá,
že nesmíme nikdy jísti
nečistá prasata.“

Ministr obchodu rázem
vymrštil se z křesla:
„S tímhle prr, tohle by naše
balance nesnesla.

Jenom proto se nám kšefty
zcela nepoloží,
že kupujem za vepřové
zahraniční zboží."

„Žádná potíže," na to Ali,
„nová víra tvá ti
zakazuje prasata jíst,
ne však prodávati."

Tu ihned tvář ministrova
jeví uklidnění.
„Beztoho na vnitřním trhu
vepřového není."

Kurs islámu u pánů stoup
na vysokou míru.
Až jim národ začne reptat,
svedou to na víru.

Přitom ovšem počítali
– hledíme na fištróny –
pro sebe že nakoupí si
v Tuzexu za bony.

„Zákaz poslední," dí Ali,
„proberem teď spolu.
Muslim – ten si nesmí líznout
kapku alkoholu."

Kouká po očku, co na to
car a jeho vláda.
Zatraceně, nějak se jim
zkalila nálada.

Zachránit chce situaci,
šeptá caru tiše:
„Zato můžete si dopřát
dosyta hašiše.”

„Vodka – hašiš, to je jako
srovnat nebe s řítí.
Jak můžeš chtít po Rusovi,
aby nechal pití?

Drahý Ali, tím tvá víra
pod stůl u nás klesá,
i kdybys nám prodal naftu
jen za dříví z lesa.” –

Zdá se tedy, ač marxistu
mrazí přitom v kostech,
že běh dějin může směr svůj
změnit na drobnostech.

Často průjem nebo zácpa
různých potentátů
podstatně se projevily
na osudech států.

Kdyby car nechlastal vodku,
hleděl na své zdraví,
zavedl by v Rusku islám
místo pravoslaví.

Pak by Brno, Bratislava,
Ostrava i Praha
na manifestacích dneska
vzývaly Alaha.

Jenomže by to byl rozdíl
nakonec jen skrovný.
Jeden pánbůh na komando
druhému je rovný.

KONEC JEDENÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv dvanáctý

VÍRA ŽIDOVSKÁ

Když Žid uviděl, že Arab
nepochodil valně,
chtěl na cara zapůsobit
intelektuálně.

Rabín Baruch víru předků
vyznával sic slovy,
v srdci ale nauky se
držel Spinozovy.

„Nad sekty a jejich bůžky
výš se vztyčí vždycky
dar, jež jediný Bůh dal nám.
Je to rozum lidský.

Bůžkové dnes ctěni, zítra
po blátech smýkáni.
Zato stále košatí strom
lidského poznání.

Nač nového bůžka hledat?
Na obtíž je leda.
Raděj ať s filosofií
rozvíjí se věda."

Rozohnil se rabín, caru
v tvář dí vyzývavě:
„I v tvé zemi situace
volá po nápravě.

Statisíce vyhodí se
na pouhou trachtaci,
zatímco vzdělanci často
žijí jak žebráci.

Zbohatlíci celá jmění
prochlastají v lihu,
a vědec nemá zač koupit
ze Západu knihu.

Toť nejlepší rada, care,
již ti mohu dáti:
Přikaz lidem místo bůžků
rozum uctívati.

Toť nejlepší rada, care,
již ti dáti mohu.
Jedině tak můžeš sloužit
skutečnému Bohu."

Car se rozesmál, až zrudla
mu pleš na temeni:
„Mnoho pomohl-li rozum
vášemu plemeni?

Einsteina jste dali světu,
umíte hrát šachy.
Ale přesto za pogromů
posraní jste strachy.

Jak si vás svět považuje!
Ech, jsou mi to věci.
Dav vás věší na lucerny,
stát vás pálí v peci.

Dát se na tu vaši víru,
musel bych být tele.
Po staletí kopali vás
všichni do prdele.

Stejně Židy jako vědce.
A dobře tak pro ně.
Jinak by se rozletěli
jak bez uzdy koně.

Nevážili by si cara.
Nezapírej jen ty!
Spousta se vás vždycky najde
mezi disidenty.

Začít rozum uctívati –
lehce se to poví.
A hned budu mít na krku
další Sacharovy.

Stejně, jak to moje oči
každodenně vidí,
jsou tihle rozumbradové
skoro samí Židi.

U nás na Rusi bys stěží
o učence zakop,
aby neměj jméno Izák,
David nebo Jákob."

Ale rabín Baruch nemá
smysl pro legraci:
„Ó že mohou být vládcové
takto krátkozrací!

To však nepotrvá věčně,
všechno změní doba.
Potom odškodní nás vlády
jako pánbůh Joba.

Neboť dokud pohrdání
rozumem nezmizí,
lidstvo bude stále hlouběj
zabředat do krizí.

Zatím nebolí je, ale
mělo by boleti,
že se nafta vyčerpá už
v budoucím století.

Žádný z pánů potentátů
neví a netuší,
co vzejde ze znečištění
vodstva a ovzduší.

V Orientě je to taky
dopuštění boží.
Už teď nemají co jíst, a
ještě víc se množí.

A ty – zašpinil jsi Bajkal,
vysušil jsi Aral,
necháš ničit pole, lesy –
kdo by se s tím páral!

Zkrátka – co je potentátům
do příštích kalamit?
Jen když dneska mohou nacpat
armádě do tlamy.

Nikdo, care, viny tebe
před lidstvem nezprostí,
že se v této době staráš
o samé blbosti."

Tuhle drzost car nehodlal
mlčky snášet více,
rozmách se a pádně nakop
Žida do zadnice.

Jeho tvrdý zákrok jevil
vskutku carskou ražbu.
Prolít Baruch dveřmi, padl
na kyjovskou dlažbu.

Vůbec ho však nenapadlo
nad sebou plakati.
Čekal, že za dobré rady
kopanci car platí.

Vícekrát již podrobil se
takovéto kúře.
Otřepal se – vždyť to mohlo
skončit také hůře.

Ministr vod míchal zatím
na hněv cara léky:
„A co, kdyby bylo nejhůř,
obrátime řeky."

Zpěv třináctý

VÍRA KATOLICKÁ

Pokračovat v tomto díle
dřív mi možno není,
nežli poskytnu čtenáři
malé vysvětlení.

Uzná snad, že rozhod jsem se
k nesnadnému kroku:
dopsat báseň, přerušenu
na sto dvacet roků.

Za tu dobu mnohá svítla,
mnoha zhasla svíčka.
Těžko proto navazovat
plavně na Havlíčka.

A tak zkusit dopsat báseň
moudřejší se zdá mi,
jak by Havlíček ji napsal,
kdyby žil dnes s námi.

Věřím, kdyby mohl vědět,
že pracuju na ní,
řekl by mi: „Cos sám prožil,
vlož do svého psaní.“

Dříve než své britké stati,
epigramy dravé,
složil ódu v semináři
k poctě víry pravé.

Měsíce pak prožil pochyb,
týdny beznaděje.
Náhle se mu rozjasnilo,
všechno jinak že je.

Časem zacelí se jizvy
utržené v boji.
Jizva v srdci ze zklamání,
ta se nezahojí.

A tak si to od Havlíčka
pěkně slízli tmáři,
kteří vodili ho za nos
kdysi v semináři.

Já bych ovšem asi sklidil
úspěch neveliký,
kdybych zkoušel v jeho stopách
stírat katolíky.

Hněv proti nim v duši mojí
nemá totiž místa.
Ve svém potřeštěném mládí
byl jsem komunista.

Těž voděna byla za nos
dušička má čirá.
Časem se však začla kalit
ta má pravá víra.

Dlouho myslel jsem, že oči
mé jsou tím jen vinny,
že tak zřídka pozorují
soulad řečí s činy.

Mnohou dětskou nemoc jenom
čas a život léčí.
Dnes už by mě nechtyli
ani na své řeči.

Prožil jsem si léta pochyb,
týdny beznaděje.
Náhle se mi rozjasnilo,
všechno jinak že je.

Tolik tedy na omluvu,
že já v čase dnešním
za Havlíčka jezuity
už tu nezesměšním.

Aby spojitost však byla
jakž takž zachována,
povím, že zvolila církev
za papeže Jana.

Je to člověk přemýšlivý.
Usilovně bádá,
proč vliv církve na běh světa
soustavně upadá.

Na otázku samu snadná
odpověď je sice:
U fochu je konkurentů
velká tlačenice.

Spasitelům duší lehké
prosadit se není,
když za každým rohem někdo
slibuje spasení.

Kdys byl papež velkým pánem,
dnes jsou páni větší,
ký div, že ho počtem duší
ulovených předčí.

Novými však úvahami
dál byl papež veden:
Když je tolik potentátů,
k čemu ještě jeden?

Káže proto zařídit se
dle Kristova vzoru,
nehrát o moc, ale hlásat
lásku a pokoru.

Co jsem slyšel, co jsem četl,
tlumočím tu pouze.
Připustím vám, že to mohly
být i ctnosti z nouze.

A tak kněží z Vatikánu
křesťanskou svou víru
nešli hlučně vnucovati
caru Vladimíru.

Nežádali si slyšení
ministerské rady.
Soukromě však obšlápli si
všechny členy vlády.

Též na prahu carském nohy
monsignorské stanou.
Dvě lahvičky toskánského
skrývá pod sutanou.

Na otázky tisku pravil,
že dosáhnout zkusí,
by se slušněj zacházelo
s křesťany na Rusi.

Známo, že jsou diplomaty
páni páteřící.
Jak tam pili, co mluvili,
nemohu vám říci.

KONEC TŘINÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv čtrnáctý

VÍRA AMERICKÁ

Jen Žid výpad, hlášení se
nese ku carovi,
že zastavil v jeho dvoře
bourák přepychový.

Sbíhá se naň civět národ
z dálného okolí,
kastelán se táže cara,
zda se to dovolí.

Jakýsi kluk z něho vylez
a takto hovoří,
že byl vyslán prezidentem
kdesi ze zámoří.

Než stačil car říci, kterak
rozhodnouti ráčí,
Amerikán jako z filmu
v zasedačku kráčí.

Nikdo se ho nepokusil
zastaviti ani.
Byli totiž jeho mládím
mírně šokováni.

Protože na svaté Rusi
od počátku světa
každá hodnost žádala si
odsloužená léta.

„Nechť, pánové, mezi námi
zavládne důvěra.
Jsem Bill z Arizony, posel
Jimmyho Cartera.

Zdráv buď, care, a tvá vláda
ať je taky zdráva.
Jenom byste měli více
dbát na lidská práva.

Vždyť už i k nám za oceán
přicházejí zprávy,
pro bohy že u vás lidé
léta v base tráví.

Zbytečně tím děláte si
ostudy a škody.
Pak vám máme dát doložku
nejvyšší výhody!

Že ctí lidé různé bohy,
žádný důvod není,
abyste je vsadili jak
lumpy do vězení.

Což to prosperitě země
jenom trochu brání,
když si každý ve svém chrámku
sedne na kázání?"

Ministrovi vnitra v hlavě
myšlenka jen víří:
„Kdybys byl náš, též bys seděl,
ale na Sibiři." –

Car děl: „Co tu říkáš, chlapče,
to je silná káva.
Jak můžeme v Rusku zavést
ta tvá lidská práva?

Jenom při tom pomyšlení
zabolí mne v břichu.
To bych si nasadil pěknou
blechu do kožichu.

Hned by nad pořádkem v státě
zatáhly se mraky.
Kdo by zvolil boha, chtěl by
cara volit taky.

To by při ruské nátuře
byla patálie,
už to vidím, jak červená
po dlažbě se lije.

Proto v zájmu zachování
stability státu
vyvezl bych na Kolymu
i vlastního tátu.

Deset bohů je jak deset
od plevle semen.
Pravá víra má být jedna,
víra jako řemen."

Ministr práv syčel: „Vida
Carterovy hochy!
O právech nám káže, ale
lynčují černochoy,

každou chvíli u nich chlapa
odstřelí mafie,
v knihkupectvích prodávají
tam pornografie.

Pod mosty nezaměstnaní
chodí jim tam spávat,
a přec mají ještě drzost
radý nám tu dávat.

Vyhod'te ho, ať mohou být
vyslechnuti Řeci,
kteří nestrkají rypák
nám do vnitřních věcí."

Leč ministr zemědělství
šeptá caru v ucho:
„Nežeňme to na nůž, co když
zase přijde sucho?"

Ani ministr průmyslu
neměl názor jiný:
„Bez techniky těžko budem
těžit suroviny."

Car právníka napomenul.
Pokračoval: „Bille,
své sis řekl, slyš i od nás,
co ti není milé.

Pouvažuj nad tím, co ti
starší člověk praví.
Měl bys chápat, v jiném kraji
že jsou jiné mravy.

Vyříd' svému prezidentu,
že ctí velkou je mi
rozvíjeti spolupráci
s jeho slavnou zemí.

Vždyť pro oba naše státy
věc výhodná to je:
vy nám poskytnete stroje,
my vám zase zdroje.

Chceme-li však mírovou vždy
vésti politiku,
nevím, proč si neodpustit
vzájemnou kritiku.

Že u nás vězníme lidi,
beztak pravda není,
jen pár bláznů museli jsme
poslat na léčení.

Vy jste páni Ameriky,
my jsme páni Rusi.
To je fakt – a fakt se vždycky
respektovat musí."

KONEC ČTRNÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv patnáctý
VÍRA ŘECKÁ

Ten den jako posledního
zavolali Řeka.
Ubožáci netušili,
co je ještě čeká.

„Tak nám, milý kamaráde,
vysvětli svou víru!"
Mistr Vasil tahá z kapes
přešrli papíru

a již chrlí na ministry
z nich za větou větou.
Ratatata, ratatata,
jako z kulometu:

„K horizontům komunismu
kupředu směřovat,
pracujícím masám stále
bděle důvěřovat.

Ještě těsněji se semknout,
svou jednotu stmelit,
zdravé jádro naší strany
leninsky zocelit.

Každou akci uzavírat
komplexním rozborem,
svádět zápas s nevědeckým
světovým názorem.

Z lásky k lidu této země
vášnivě se vyznat,
jisté dílčí nedostatky
kriticky si přiznat.

Za účelem agitace
nešetřiti místem,
intenzivně prohlubovat
informační systém,

plány válečných paličů
zásadně překazit,
progresivním trendům cestu
do praxe prorazit,

usnesení konference
radostně uvítat,
maloměšťácké návyky
rozhodně vymítat,

do vod revisionismu
zavléci se nedat,
ideovou výši kádrů
soustavněji zvedat."

Ministři se choulí v křeslech
celí zkoprnělí,
slova sviští jim kol uší
jak kalené střely.

„Odmítnutí samozvanců
výrazně vyjádřit,
nově hodnotné závazky
v termínu uzavřít.

Internacionalismus
do myslí zanášet,
zkušenosti zdola rychlej
nahoru přenášet,

návštěvu z bratrské země
srdečně pozdravit,
na sklizeň okopanin se
důsledně připravit,

liberální tendence vždy
důrazně odsoudit,
náměty z řad pracujících
pozorně posoudit,

na netřídní platformu již
nikdy víc nesejít,
s exponenty pravice se
trvale rozejít.

Aktivitu z našich pozic
naprosto podpořit,
o problémech otevřeně
s masami hovořit,

význam růstu odbornosti
úměrně zdůraznit,
ideová kritéria
záměrně zvýraznit,

souhlas s politikou strany
nadšeně vyslovit
a na počest sjezdu rybník
o den dřív vylovit."

Šéfovi vlády car šeptá:
„Mám se smát, či brečet?
Řekl bych, že mluví z transu,
kdyby to vše nečet,

možná mu to někdo sepsal
po dvanáctém pivu.“
To již Vasil přeskakuje
do imperativů:

„Do činnosti zapojujme
se dál usilovně,
rozpracujme kurs k zvýšení
životní úrovně!

Rozbití oportunismu
tvrdě dokončujme,
na úseku kultury dál
v tvorbě pokračujme,

z vytčeného směru nikým
nedejme se strhnout,
na zdroje chyb odvažme se
jasné světlo vrhnout,

ze zásadových přístupů
nikdy neslevujme,
morální kodex občanů
náročněj sledujme,

dialektické pohledy
v životě prosad'me,
do vedoucích funkcí kádry
vyspělé dosad'me!

Rejdy zahraničních centrál
nеспouštějme z očí,
připravme se na oslavy
významných výročí!

Vpřed k novým vítězstvím naší
ideologie,
sláva, sláva, sláva, sláva,
ať žije, ať žije!" –

Propustil car mlčky Řeka,
vydechl si zhloubi.
Ptá se: „Pochopil to někdo?"
Všichni vzdechli: „Houby."

KONEC PATNÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv šestnáctý

TAJNÁ VÝPRAVA

Po večeri car sed znaven
ke sklence tokaje
a přál si mít u sebe jen
Matesa lokaje.

„Ach, Matýsku, stojí nervy
ta má carská sláva.
Už mě ze všech věrozvěstů
rozbolela hlava.

To bys koukal, jaké car tvůj
lekce teď dostává:
abych nepil, platil vědcům,
dbal na lidská práva.

Ještě hůře bude zítra,
Matýsku můj zlatý,
láma nám chce z rudé knížky
předčítat citáty.

S takovou si na svém trůně
gatě rozederu,
ale z jejich řečí si zas
pranic nevyberu."

Na to Mates: „Milý care,
já bych myslel jaksí,
že se musí teorie
prověřovat praxí.

Poslouchat jen samá slova,
z toho je zisk malý.
Vždyť to znáš, že každé prase
chlívek svůj si chválí.

Proč se, care, za hranice
někdo nevypraví,
aby viděl, jak ty víry
působí na mravy?"

Že car vykřik: „Tys nás vytrh!“
můžete mi věřit.
Vyvstal ovšem problém, komu
to posláni svěřit.

By ho nevodili za nos,
vyžaduje si to,
aby podnikl svou cestu
přísně inkognito.

Nesmí to však přitom býti
nějaké nemehlo,
dozvědět se musí o všem,
co se kde seběhlo.

Hned ministr vnitra pravil:
„Instinkt můj mi říká,
že na to musíme vrhnout
Pavla Minaříka.

Lepšího já muže nemám.
Povaha je tichá,
ale jako pravý ohař
všechno vyčenicchá."

Povídá car: „To snad anděl
našeptal ti shůry."
O slovo se ale hlásil
ministr kultury.

„Neměli bychom přehlížet,
care, drazí páni,
nezastupitelnou roli
umění v poznání.

Proto by měl být též vyslán,
básník Ivan Sladký,
co nám obásnil už všechny
dynastické svátky."

Pánům však při slově básník
nevolí tvář zrudla.
Jak se říká, otvírala
se jim v kapse kudla.

„Pisálka na Západ pustit?
I ba ne, i ba ne.
Propašuje s sebou pamflet
a s ním tam zůstane."

Ministr kultury povstal,
až převrhl křeslo.
„Není básník jako básník,
razíme přec heslo.

Páni, mezi mnou a vámi
vládne přece shoda,
literáti nejsou žádné
svědomí národa,

car však, slyšely to přece ,
také vaše uši,
v projevu je krásně nazval
policajty duší."

Byť ministrům stále v srdci
nedůvěra hárá,
těžko mohli napadati
výrok svého cara,

zvláště když ministr vnitra
takticky se přidá:
„Žádné strachy, však on ho tam
náš soudruh pohlídá."

A tak básník s policajtem
dněperskými prahy
jedou hledat pro svatou Rus
poklad víry drahý.

Dávno uplynulo léto,
dny se kvapem krátí,
vidu po nich nevídati,
slechu neslýchati.

Přešla zima, je tu jaro,
dny se zase dlouží,
unavení zvědové se
ke Kyjovu plouží.

„Vše prohlédli, vyslechli jsme,
care nejmilejší,
řecká církev mezi všemi
nejcírkvovatější!"

Zpěv sedmnáctý

CESTOVNÍ ZPRAVA

Ministři se kvapem sběhli,
by vyslechli zprávy.
Vaňka Sladký vzletně jim své
zážitky vypráví:

„Nejdříve jsme navštívili
horkou Arábii,
ale hrůza, jak tam lidi
nekulturně žijí.

Oba nás to znechutilo
nebývalou měrou.
Nemají tam ani záchod,
na ulici serou.

Je tam proto plno smradu,
hanba mluvit více.
Raděj jsme se obrátili
honem k Americe.

Ale zklamáni jsme byli
po dlouhé štrapáci.
Tam zas mají v každé boudě
záchod splachovací.

Viděli jsme, že ani tam
nenajdem svou Mekku.
Přetechnizovanost taky
nesvědčí člověku.

Moc jsme se tam neohřáli,
sbalili jsme rance
a zas zpátky přes oceán
jeli do Byzance.

Dobře jsme si to rozvrhli,
přišli jsme v čas pravý,
právě se tam vzniku říše
konaly oslavy.

Samý průvod, samé heslo,
prapor na praporu,
každý řečník na svou říši
vršil chvály horu.

Jazyk prostě nevypoví,
co viděly zraky.
Škoda, že jsme nesehnali
filmy na diáky."

„Po tom moři zatraceném
sotva jsem si výdech,"
naváže na Vaňku Pavka,
„čmuchal jsem po lidech.

Musel jsem se obdivovat,
jak jsou tam poslušní.
Zdobí okna, chodí jásat,
podvratně nekušní.

Ale také v jejich vládě
jsou lidé výteční.
Nemyslí, že policajti
jsou proto zbyteční.

A jaký tam mají systém
bdělého dozoru!
O každém je vše zapsáno
v železném trezoru.

Jak jen cekne, hned zápisu
přibude o řádek.
Proto je tam neustále
pokoj a pořádek."

Úsměv uznalý kmit tváří
cara Vladimíra:
„Zřejmě tedy není špatná
tahle řecká víra.

Ale abychom ji mohli
přijmout i za naši,
chci se zeptat, co jich pánbůh,
jak se s carem snáší?"

Na to Vaňka: „Různých bůžků
mají tam povíce,
ale nejčastěji vzývá
se Svatá Trojice.

Stačí uslyšet ta jména,
už hoříš pro víru,
abych se snad nepřerekl,
přečtu je z papíru:

První bůh se jmenuje m a r x i s m u s - l e n i n i s m u s ,
druhý p r o l e t á ř s k ý i n t e r n a c i o n a l i s m u s
a třetí bůh je d e m o k r a t i c k ý c e n t r a l i s m u s .

A je až div, v jaké úctě
tu svou víru mají,
tisíc mudrců stát platí,
ať o ní dumají,

také na umění odlesk
této úcty padá,
sto básníků platí stát,
ať ódy na ni skládá.

Však to také není víra
jen tak ledajaká,
třeba jsem tam složil zkoušku,
rozumím z ní šlaka."

V tu chvíli se do hovoru
Pavka zase vmísí:
„Různé učenosti, ty už
kněží vyřeší si.

Ale co se týče smyslu
řecké víry pro stát,
její hlavní zásada je
absolutně prostá:

Pro obecnou spokojenost,
zachování klidu,
vláda povinna je ve všem
dbáti vůle lidu,

protože však stát si také
autoritu žádá,
jaká má ta vůle býti,
to určuje vláda.

Dedukcemi jsem též přišel
na závažné faktum,
všichni jejich bozi že jsou
nehmotné abstraktum,

načež k závěru jsem dospěl
po pátrání mnohém,
tělesně že car je u nich
vždy též pánembohem."

Z trůnu vyskočil Vladimír,
nejjasnější kníže:
„Tím se rázem řeší s bohy
veškeré potíže.

To je geniální vskutku,
když se může říci,
kdo poslouchá cara,
že je nejlepší věřící.

Volám proto z plna hrdla,
páni nejmilejší:
Řecká církev mezi všemi
nejcírkvovatější!"

Hned ministři padli na zem
nešetříce šaty
a zapěli unisono:
„Svatý, svatý, svatý!" —

Carský dekret udělá hned
nově víře prolog:
kněz nechť po byzantském vzoru
zve se ideolog,

neb to slovo naznačí mu
jaksi už svým tvarem,
větší respekt než před bohem
že má mít před carem.

Ihned ovšem otázka se
vynořila tady,
jak zavěsti novou víru,
s jakými obřady?

V tom nebylo vůbec jasno.
Car si promnul bradu.
Řekl: „Povolejte k tomu
mistra z Cařihradu.“

KONEC SEDMNÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv osmnáctý

VASILOVY RADY

A tak do poradní síně
vchází mistr Vasil,
aby mohl sklidit klasy
semene, jež zasil.

Dají před něj stakan vodky,
a to ten největší –
jen si lízl, a už přešel
do řeči člověčí:

„Obřad? To je jednoduché,
u nás už po věky
lidi křtíváme tak, že je
naženem do řeky.

Příznivé podmínky, care,
máš pro své podniky.
Zítra pokřtíš celý Kyjov.
Dněpr je veliký."

Zamračil se car Vladimír,
zeptal se: „Nešílíš?
Zjara lid do Dněpru honit,
to po nás chceš příliš.

Ne snad, že bychom se u nás
báli demonstrace.
Jenže by nám potom žádný
nepřišel do práce.

Hned by letěl k doktorovi,
nabulikal by mu,
ať ho uzná kvůli chřipce,
ač by měl jen rýmu.

Do Dněpru hnát lidi zjara,
to bychom si dali.
Druhý den by ve fabrikách
mašiny nám stály."

„Pravda," na to Vasil, „už to
není jako kdysi.
V zájmu víry bývá nutno
jít na kompromisy.

Normy trochu zmírnily se,
tak to chodí s dobou.
Často ale v duchu želím
za Velikým Kobou.

Tos měl, milý care, vidět,
s jakou ten křtil pílí!
Často se mu při obřadu
všichni utopili.

Abych se však vrátil k akci,
změna stane se ta,
že s pokřtěním pracujících
počkáme do léta.

To se budou koupat v Dněpru
i sami od sebe,
a za to už mohou dostat
vstupenku do nebe.

Zato vzdělance, v tom, care,
nebudem se přítí,
musíme hned nejen pokřtít,
ale i překřtíti.

Poznatek to přece, páni,
není pro vás nový,
že se mnozí ještě drží
víry Perunovy."

„Ba," řekl car, „právě to je
všeho zla koruna,
že jsou pořád zakuklení
stoupenci Peruna.

Pro nás ten darebák míval
jenom sprostá slova,
ale s inteligentíky
rád se bratříčkoval."

„Jak se u nás říká," Vasil
vnesl v to své tóny,
„projevoval netřídni a
liberální sklony.

Ať se tato veteš lidem
v hlavách dál nemele,
před křtem nasypou si na ně
pár hrstí popele."

Ministerským předsedou však
trochu to otráslo:
„Pozor, páni, sami máme
též na hlavě máslo.

Lidé prstem ukazovat
začnou si na vládu:
Jak je dlouho, s Perunem co
pili čokoládu?"

Tu prokázal Vasil, že je
vskutku hlava kutá.
Pravil: „Což vaše společnost
není rozvinutá?

Rozličná v ní povolání
různý úkol mají.
Vy jste bohy vyměnili,
oni ať se kají."

Ministr školství – ten nějak
zvolna se domýšlí:
„A jak to zařídit, kdyby
k Dněpru nám nepřišli?"

Ale Vasil bez potíží
pochybnost odrazí:
„Prohlásíme, kdo nepřijde,
cara že urazí.

Kdybychom tím vylekali
jen malou skupinu,
už to bude kamínek, co
strhuje lavinu.

Trucování – to taktika
není zrovna chytrá.
Kdo se nedá překřtít dneska,
čeká ho to zítra.

Člověk jinak na věc hledí,
v žaludku když kručí.
Tak nás materialismus
historický učí.

A kdyby se nebál hladu,
pomyslí na děti,
aby mohly jako táta
ve školách sedět.

Prostě žádný velký problém
vznikat se nezdá mi.
Jenom bude třeba řádně
vésti si seznamy." –

Vtom car: „Měl bych k tobě prosbu,
rozmilý Vasilku,
tu máš papír, chop se pera
na malinkou chvíli

a pro ten zítřejší cirkus
sepiš prohlášení.
Pojmenuj to, dejme tomu,
Carské Poučení,

jen prosím tě, dělej rychle,
dokud jsi ožralý,
by to naši lidé aspoň
částečně chápali."

Vasil děl: „Tvá prosba, care,
je mi poručením."
Popad pero, za chvíli byl
hotov s Poučením.

Co v něm bylo, nač tu znova
opakovat máme?
Nepochybně jsou to věci
pro čtenáře známé.

Jenom jsem mu vysvětlit chtěl,
proč zavání v mnohém
cařihradským slovosledem
a byzantským slohem.

Nechci je však kritizovat
dle estétské normy.
Spíš je chválím za jednotu
obsahu a formy.

KONEC OSMNÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv devatenáctý

KŘEST

To se v noci neslézají
v černých děrách hadi
to se inteligentíci
po svých bytech radí.

Scházejí se jak tchoř s tchořem,
jako s kunou kuna,
slibují si, že nezradí
památku Peruna.

Nezřekneme se našeho
pro cizího boha!
U Dněpru se neukáže
zítra ani noha!"

Navzájem se posilují
ve svém odhodlání.
Teprv k ránu dopřejí si
hodinku vyspání.

To neběží dívka k chlapci,
kterého má ráda,
ani to nežene pastýř
bílých ovcí stáda,

ani se to starý zubr
nejde napít k brodu,
to se k Dněpru valí výkvět
ruského národu:

potentáti z carské přízně
na čas vyvržení,
kněží - ideologové
nižšího svěcení,

vedoucí a ředitelé,
jejich referenti,
učitelé všeho druhu,
vyšších škol studenti,

docenti a profesori,
JUDři, inženýři,
básníci a prozaici,
sochaři, malíři,

zpěváci a skladatelé,
herci, režiséři,
redaktoři, novináři,
fotoreportéři,

spolkoví funkcionáři,
městští úředníci,
inspektoři, kontrolori,
ba i důstojníci.

Na břehu chladného Dněpru
tribuna je vítá,
z ní obřadu přihlíží car,
celá jeho svita.

Za tribunou připraveni
stojí bubeníci,
kdyby snad chtěl někdo něco
mimo program říci.

Navíc toho rána k Dněpru
z rozkazu carova
svezeny jsou popelnice
z celého Kyjova. –

Slyš, čtenáři, slavné chvíle
skromné vyličení:
Nejdřív jménem cara Vasil
přečte Poučení,

pak si každý v davu vsype
do vlasů popele,
přitom píseň předepsanou
příčinlivě mele:

„Vyznáváme dobrovolně,
sami, bez mučení,
jsme ti, care, tuze vděčni
za to Poučení,

osvítilo naše hlavy,
dodalo nám sílu
vytrhnout se směle z bahna
svých vlastních omylů.

Už jsme z elitářských choutek
navždy vyléčení,
tisíceré díky, care,
za to Poučení,

šťastni, že nás carský dar tvůj
nové víry čeká,
zříkáme se, zříkáme se,
zříkáme Peruna!

S rozvratníkem, který nechce
uznat Poučení,
mělo by se brzy konat
soudní přelíčení,

slibujeme radostně a
upřímnými slovy,
že vyplejem pozůstatky
víry Perunovy.

Z plna srdce, z celé duše,
z hloubi přesvědčení
líbáme ti, care, nohy
za tvé Poučení,

starý, mladý, muž i žena,
jeden jako druhý,
do smrti v nás budeš míti
nejvěrnější sluhy."

„Věřící," dí Vasil, „car vám
dává rozhřešení,
nyní smíte víry pravé
přijmout osvěžení,

když jste uznali své chyby,
teď do vody víjé,
ať vám sám báťuška Dněpr
hlavinky umyje!"

A již všichni vrhají se
v kalné Dněpru pěny,
stejně staří jako mladí,
muži jako ženy,

někteří tam lezou v šatech,
jiní zase nazí,
to z obavy, zda snad opak
cara neurazí.

Pak jim z šosů crčí voda,
mají husí kůže,
stejně staří jako mladí,
ženy jako muži,

mnohý z toho bude marod,
snad jich líto je ti,
věř však, historický přerod
žádá i oběti.

Sem tam ještě carští drábi
zpět do vody ženou
opatrníka, jenž hlavu
nechal nesmočenou.

To se do karpatských strží
neřítí kamení,
ani to kupa kaštanů
nepraská v plameni,

ani to ledy na řekách
jarem nepukají,
to jen inteligentíkům
zuby tak cvakají,

to cvakají zuby schlíplí
inteligentíci,
když slibují věrnost nové
Přesvaté Trojici. –

Pohlédl car na Vasilu,
podrbal se v uchu.
„Zvládli jsme to znamenitě.
Už to máme v suchu.

Že tak hladce ujala se
víra v národu mém,
každému ať dají vypít
trochu čaje s rumem."

KONEC DEVATENÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv dvacátý

DOSLOV

Nechť jsou potentáti jako
harpyje běsnící,
proto nepřestanou skládat
satiry básníci.

Při svých rejdech jedním heslem
řídí se ta banda:
Kdyby na sůl nezbývalo,
ať je aspoň sranda.

Moc a hloupost ať svět celý
zalehnou svým břichem,
dobře, pokud můžem trást se
aspoň tajným smíchem.

Od našeho smíchu jednou
i moc se rozklepe,
břicho pukne jí a bude
zase na čas lépe. –

Jeden z nich, ten nejvtipnější,
však ho dobře znáte,
psal do novin v krásném roce
osmačtyřicátém.

Když se potom zatočily
cesty dějin křivé,
psal do novin v stejném duchu,
jako psával dříve.

Nějak totiž nepochopil,
co ví každé dítě:
že se musí přizpůsobit
člověk realitě.

Hájil dál své přesvědčení
s neochvějným klidem:
že se musí realita
přizpůsobit lidem.

To bylo pro pány z Vídně
trochu ostré menu.
Poslali ho zrekreovat
zdarma do Brixenu.

Krásu Alp nevnímá básník.
Stesk mu srdce svírá.
Dlouho do noci vždy píše
o křtu Vladimíra.

Smrt v něm hnízdo uvila si.
Už mu zvoní hrana.
Pro potomky po něm zbyla
báseň nedopsaná.

A tak boj, jež básník vedl,
ani smrt nesmíří.
Od čtenáře ke čtenáři
opisy se šíří.

A tak boj, jež básník vedl,
ani smrt nezruší.
Cenzura má tuhý život.
Báseň ještě tužší.

Dosud bodá moc a hloupost
trny do tlap sloních,
byť se dnešní vládci tváří,
že to není o nich.

Ať se tváří, jak se tváří,
přec to dobře vědí.
Na ponížené dušinky
dál milostné hledí.

Ať se tváří, jak se tváří,
není to nic platné.
Nectíš cara, nejsi Vávra,
máš to u nich špatné.

Snad i tebe, čtenáři můj,
čtenářko má milá,
když tě hloupost pošlapala,
báseň posílila,

líto ti však jistě bylo,
jako líto je mi,
že pokračování její
pochováno v zemi.

Tu mne políbila Múza
v horkou chvíli jednu
a já pokusil se, zdali
básníkův meč zvednu.

Posílám ti jako dárek
výsledek své píle
a na tobě bude, abys
soudil o mém díle. –

Chtěl bych jenom dodat, že od
času básníkovy
vzrostla sazba za vyřčení
svobodného slova.

Což za carů, za císařů
bylo ještě krásně.
Básník si směl ve vyhnanství
sepisovat básně.

To kdyby mne doktor Husák
dostal do pazourů,
mohly by mi jeho soudy
přišít na krk vzpouru.

Občany že pobouřil jsem,
přenevinné tvory,
nedostal bych poukaz do Alp,
ale jen na Bory.

Náš řád dbá, by odsouzený
napravil své viny,
nedovolí mu ve vazbě
dál páchat zločiny.

Takový je humanismus
této republiky.
Místo abych skládal básně,
lepil bych pytlíky.

Proto obracím se s prosbou prosbou
k muži jako k ženě:
Nesnaž se pátrat, čtenáři,
po mém pravém jméně.

Když se ti má báseň nezdá,
spal ji v kamnech tiše.
Koho pobavila, ať ji
pro druhé opíše.

Čtenáři náš, měj se dobře!
Pozdravují tebe
jeden tajný básník z Brna
a Havlíček z nebe.

KONEC BÁSNĚ

Poznámka k textu

Pavel Hořanský, vlastním jménem RNDr. Jan Novotný, narozený roku 1944, je vědecký pracovník oboru fyziky na brněnské univerzitě. Literatuře se zprvu věnoval pro vlastní potěšení. Od roku 1981 vydával své práce (povídky, básně, dokumenty) v samizdatové podobě. Jeho úvahy a překlady vycházely v olomouckých strojopisných časopisech Ječmínek a Listopad, později i v „povoleném“ ARCHU A5 a Zpravodaji Ústavu přístrojové techniky v Brně.

Křest svátého Vladimíra (1978) s vrchol autorovy satirické tvorby, jejíž ukázky od pseudonymem Dobrý pastýř rozesílal redakcím i na soukromé adresy; adresáty byli i nositelé ceny, kterou autor uděloval za nejotřesnější publicistické výtvary sedmdesátých let.

Křest vyšel (pod pseudonymem Pavel Hořanský) v Edici Petlice (1988) a v Čtení na léto (1989).

Autorem citátu je Mojmír Otruba.